



INTERVIJA

INTERVIJA: ARTIS KAMALS / FOTO: ANDREJS NIKIFOROVŠ

Viskija kolekcionārs

Advokātu biroja «Sorainen» jurists un advokāts Peka Puolaka trīsdesmit gadu vecumā pievērsās jaunam hobijs – viskija kolekcionēšanai. Piecpadsmit gadu laikā viņa kolekcija izaugusi līdz apmēram piecsimt pudelēm.

Mums, latviešiem, somi vairāk asociējas ar degvīna dzeršanu. Ka nakas, ka esi viskija cienītājs?

Šķiet, ka galvenais iemesls manai mīlestībai pret viskiju ir tas, ka agrāk Somijā nopirkt labu viskiju nemaz nebija iespējams. Astoņdesmito gadu beigās, kad legāli drikstēju iegādāties alkoholu, viskijs, ko bija iespējams nopirkt veikala, bija patiešām briesmīgs. Toreiz mums šķita, ka viskijs ir sliktākais alkohols, ko cilvēks var dzert. Tikai deviņdesmitajos gados, kad studiju laikā sāku ceļot, sapratu, ko patiesībā nozīmē viskijs. Vienmēr, kad braucu uz ārzemēm, pirkšu viskiju. Tajā laikā to nedrīkstēja ievest Somijā, viskijs, kas man garšoja, bija kļuvis par aizliegto augli. Tieši tāpēc tas man kļuva interesants.

Tagad viskijs kļuvis par tavu hobiju, par ļoti dārgu hobiju. Kā pievērsies viskija kolekcionēšanai?

Drīzak tas ir grūts hobijs. Grūts tāpēc, ka kolekcionēju viskijus, kurus pats nedzeru. 90% savu viskiju nekad neesmu atvēris un pagaršojis. Līdz šādam hobijs nonācu visai nejausi. Viss sākās 2001. gadā, tieši pirms piecpadsmit gadiem. Vienmēr esmu bijis viskija cienītājs, un pāris labas viskija pudeles bija jau laikā, kad man īsti nebija kolekcijas. Intereses par viskiju vadīts, aizbraucu uz Skotiju apskatīt viskija ražotnes. Biju «The Macallan», «Ardbeg» un citās rūpniecās, kas nav nekas īpašs, jo uz turieni brauc daudzi viskija cienītāji. Bet tad nokļuvi rietumu krasta pilsētā Obanā, kur ir viena no vecākajām viskija destilētavām Skotijā. Nejausi nokļuvi

antīku grāmatu veikaliņā, kur pārdeva arī senus viskijus. Tas man šķita ļoti interesants savienojums. Ievēroju, ka veikala augšējās plauktos vīrs grāmatām atrodamas ļoti vecas, pat noputējušas viskija pudeles. Vaicāju vecajam vīram, kurš bija veikala saimnieks, kas tas par pudeļiem? Viņš atbildeja, ka tas esot viņa un netiekot pārdotas. Painteresejos, ar ko tas atšķiras no citām, kas izliktas pārdošanā, un viņš teica, ka šīs ir pudeles no klusajām viskija ražotnēm.

Ko tas īsti nozīmē – klusas ražotnes?

Tas arī bija mans jautājums viņam! Tās ir ražotnes, kas vairs nepastāv, ražotnes, kas dažos gadījumos nepastāv jau simts gadus. Tajā brīdī man iespēja tā kā zibens. Sapratu, ka tas ir tas, ko vēlos arī es. Vecais vīrs mani bridināja – dēls, tas būs ļoti garš, ilgstošs un dārgs ceļš. Turklāt viņš piebilda, ka tas nebušot mans hobijs, bet slimība!

Kura bija pirmā pudele tavā kolekcijā?

Tas bija 1973. gada «Benrinnes» viskijs. Nekas parak dārgs vai īpašs, bet tomēr – mans pirmais viskijs. Iegādājos to pie tā paša vīra, kurš man ierādīja šo hobiju. Atceļu biļetes mājās un devos pie vecā vīra katru dienu. Redzot manu aizrautību, viņš mani iepazīstināja arī ar citiem kolekcionāriem. Arī ar skotu viskija pārzinātājiem Duglasu un Stjuartu Leingiem, kuriem pieder «Old Malt Casks» uzņēmums, kas iepērk senas un retas viskija mucas, pilda tās pudeļos un pārdod ar savu zīmolu. Vārdu sakot, viņiem pašiem nav savas destilētavas, tāpēc viņi iepērk citu

saražotās mucas. Pēc gada apciemoju šos brāļus Glāzgovā, kur viņiem ir liels ovaļveida birojs, kur viņi katru dienu testē dažādus viskijus un prāto, kurus viņi vēlas iepirkt un pārdot tālāk un kurus nē. Pēc laika iepazīnos ar kolekcionāru no Vācijas. No viņa pēc gadiem nopirku viskija pudeli, kas savulaik piederēja vācu ģenerālfeldmaršalam Ervinam Rommelam. Viņš mani iepazīstināja ar pasaulē lielākās viskija kolekcijas īpašnieku, kungu no Itālijas – viņam ir vairāk nekā 4000 dažādu viskija pudeļu, kuras visas viņš glabā pagrabā zem sev piederēja bāra «Metro». Milānā.

Viņš visas glabā vienuviet?

Drošības apsverumu un arī apdrošinātāju prasību dēļ parasti tā tik tiešām dara. Arī viskija ražotāji bieži savas viskija mucas neglabā vienuviet, lai kaut vai kāda nelaimes gadījuma dēļ visa produkcija neaizietu bojā. Nezinu kapec, bet itāļu kungs visu savu kolekciju glabā vienuviet. Viņa kolekcijā ir pat 19. gadsimta viskija pudeles! Viņa kolekcija ir patiešām īpaša. Pirms pāris gadiem «The Macallan» rūpnīca veļejas izdot kāda sava 19. gadsimta viskija kopiju, bet pat viņiem nebija saglabājusies neviena tik sena pudele. «The Macallan» mēdžments devās uz Milānu, lai no kolekcionāra iegūtu viskija paraugus un varētu pagatavot tieši tādu pat dzērienu.

Cik bieži tu tiec pie jauna kolekcijas papildinājuma?

Nu jau arvien retāk – pāris reizes gadā, jo grūti atrast ko tādu, kas mani interesētu.

Starp citu, visbiežāk pie jaunām pudelēm tieku bez naudas palīdzības. Par naudu svarīgāki ir kontakti. Turklāt istie viskija kolekcionāri savas vērtīgās pudeles nepārdodu ne par kādu naudu. Tev drīzāk ir jāprot pārdot sevi. Arī pie pieminētā vācu kunga ciemos braucu gadiem ilgi, līdz beidzot viņš man atzina, ka viņam esot divas Rommela viskija pudeles. Vienu varot atdot man. Arī pie itāļu kolekcionāra braucu katru gadu, runājāmieš, dzērām viskiju. Reiz viņam izteicos, ka mana kolekcija būs pilnīga tikai tad, kad tajā nonaks dzēriens, kas ražots vēl 19. gadsimtā. Un viņš man tadu tik tiešām piedāvāja, viņam kolekcijā bija divas vienādas pudeles ar 1894. gada «Ben Wyvis» viskiju. Viņš teica, lai samaksāju par šo pudeli tik, cik man tā šķiet verta.

Kā tu vari noteikt cenu, cik maksāt, lai nesamaksātu par maz vai par daudz? Tas nav svarīgi. Mēs nekad arī neesam apsprieduši, cik kas maksā. Tu maksā tik, cik jūti, ka esi gatavs par šādu pudeli samaksāt. Tā ir tāda džentlmeņu lieta.

Cik pudeles viskija šobrīd ir tavā kolekcijā?

Nesmu precīzi skaitījis, bet apmēram 500 pudeļu.

Kuri tev personīgi šķiet vērtīgākie?

Viena noteikti ir pieminētā 1894. gada «Ben Wyvis» pudele. «Miltonduff-Glenlivet» 30 gadus noturēta viskija pudele, kas arī ir liels retums. Arī viena 1938. gada «Glenlivet» pudele un 1908. gada «Laphroaig Berry Bros & Rudd».

Tev nekad nav bijusi interese pagāršot, kā kāds no šiem viskijiem isti garšo?

Es zinu, ka senie viskiji nemaz tik labi negaršo. Muslaiku viskiji pavisam noteikti ir garšīgāki, jo to ražošana ir ļoti kontrolēta. Agrāk viskijs bija dzēriens, no kura piedzerties. Smalkāki cilvēki dzēra brendiju un konjaku. Tikai pēc Otrā pasaules kara un pēc sausā likuma beigām viskijs kļuva populārs dzēriens. Starp citu, man ir arī viens viskijs no sausa likuma laikiem ASV. Tajos laikos viskiju ražoja tikai viena rūpnīca, un to varēja nopirkt tikai aptiekā... To pārdeva kā zāles. Tā ir 1929. gada pudele, un pie tās ir arī recepte, kas izrakstīta Džonijam Vilkinsam. Tur rakstīts, ka šis viskijs jālieto uz ievainojumiem dezinfekcijas nolūkos.

Tu maksā tik, cik jūti, ka esi gatavs par šādu pudeli samaksāt. Tā ir tāda džentlmeņu lieta.



Cik noprotu, tavā kolekcijā ir pārsvarā skotu viskijs.

Lielākoties, jā. Man ir arī daži amerikāņu viskiji, bet daļa īsti nepieder kolekcijai, tos drīkstu arī atvert. Kolekcijā ir «Pappy Van Winkle» burbons. Starp citu, ja man būtu jānosauca desmit mīļākie viskiji, apmēram puse no tiem būtu japāņu viskiji. Ja japāņi kaut kam ķeras klāt, tad viņi to dara nopietni. Un tā ir arī ar viņu viskiju. Japāņu viskiju ir vieglāk dzert nekā smagos «Islay» viskijus, kurus agrāk dzēru vairāk, piemēram, «Ardbeg» vai «Bunnahabhain». Šobrīd man labāk patiek vieglāks viskijs ar izteiktāku raksturu. Un tieši tāpēc esmu iecienījis japāņu viskijus.

Kas ir galvenais iemesls, kāpēc tu kadu viskiju vēlies redzēt savā kolekcijā? Iepriekš nosauci virkni senu viskiju, vecums arī ir galvenais kritērijs?

Svarīgāks par viskija vecumu ir tas, ka viskijs ir pēc iespējas retāks. Tātad tam jābūt tādām dzērienam, kuru tik bieži citur neredzēsi. Tam obligāti nav jābūt dārgam, jo nereti esmu atradis ļoti senus dzērienus par samērā nelielu naudu. Ja kaut ko tādu vēlies atrast, ir vērts pabraukāt pa Itāliju, kur bieži kādā nelielā vīna veikaliņā atrodami

arī reti viskiji. Itālija sešdesmitajos bija viena no nozīmīgākajām valstīm, uz kuru briti eksportēja viskiju. Salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm Itālija bija attīstīta viskija kultūra. Daudzas pudeles no savas kolekcijas esmu atradis tieši tur. Ja ievēroju nelielu veikaliņu, kur tirgo senas vīna pudeles, zinu, ka tur varetu būt noslēpusies arī kāda viskija pudele. Vēl viena svarīga lieta, lai viskija pudele mani interesētu, ir tas stāsts. Protams, nekad nevaru būt drošs, ka šis stāsts ir patiess. Bet tas nav tik nozīmīgi, ja stāsts ir labs. (Smejas.) Šeit vēlreiz varu pieminēt Rommela viskiju vai viskiju, kas Amerikā tika tirgots tikai aptiekās. Vēl viens piemērs ir pudele, ko ieguvu no Leingu brāļiem. Viņi mēdz izlaist viskiju no tikai vienas mucas. Piemēram, «Laphroaig» 18YO, kas pildīts no tādās un tādās mucas. Kopumā tikai parīs simti pudeļu. Bet man ir viena pudele, uz kuras rakstīts, ka tā ir viena no 26 pudeļiem, kas pildīta no konkrētās mucas. Tas ir «Glenury Royal» (1968) viskijs. Tas ir ļoti rets eksemplārs. Apvaicājos par konkrēto pudeli arī Leingu brāļiem, vai viņi gādījumā nav kļūdījušies, norādot izgatavoto pudeļu skaitu? Izrādījās, ka ne, viņi mucu esot dabūjuši tiešām tikai vienu,

INTERVIJA

turklāt tā pa ceļam lejā no kalna destilētavas, kur tā bija dabūta, saplūsi... Viņi esot dzirdējuši, kā no mucas list laukā viskijs. Kamēr viņi nokļuva līdz noliktavai, muca vairs nemaz neesot bijis daudz viskija. Tā kā tas esot bijis viņu biznesa pats sākums, viņi nolēmuši, ka tik un tā viskiju pildīs pudelēs, jo viņiem bija vajadzīga nauda. Tāpēc vērtīgu pudeļu iegūšana zināmu lomu spēlēja arī veiksmes un pazišanās. Nepietiek tikai ar naudu. Un, lai iegūtu šos kontaktus, tev jāpiera-da, cik viskijs tev ir svarīgs.

Tu pieminēji Itāliju. Savulaik viskija biznesā iesaistījās arī italiešu mafija, kas medza viltot senos un retos viskijus, jo tas bija labs veids, kā nopelnīt. Nav jebkādas iegādāties viltojumu?

Tas ir ļoti vienkārši! Un nebūs isti iespējas pārbaudīt, vai pudele patiešām ir ista. Ja vēlies būt pavisam drošs, ka pa darģu naudu nenopirksi viltojumu, ir jāpiedalās respektablās izsolēs. Visur citur – tu nekad nevari būt drošs, ko pērc. Pirmais, kas būtu jāparbauda, ir pudele. Agrāk pudeles gatavoja ar stikla pūšanas tehnoloģiju, tādēļ tajās jābūt gaisa burbuliņiem. Šajās pudelēs nevarētu būt nekā iegrāvēt, jo tajos laikos neviens tā nedarīja. Plus vēl ir iespējams veikt radioaktivitātes testu, ko, starp citu, vairākkārt esmu darījis arī es. Šis tests, pirmkārt, pateiks, vai šķidrums, kas iepildīts pudelē, ir nācis no laika posma pirms vai pēc Otrā pasaules kara. Kāpēc tā? Jo šķidrums, kas iegūti pirms Otrā pasaules kara un atombumbu izmantošanas, radioaktīvo izotopu līmenis ir krietni zemāks nekā mūsdienās. Un tieši tāpēc viltojumus, kas attiecas uz periodu pēc Otrā pasaules kara, ir noteikt visai grūti. Bet nav arī tā, ka viltot ir ļoti viegli. Vajadzīga istā pudele, līdzīgs šķidrums, etiķetes. Un tas viltotājam nemaz nav tik vienkārši. Tāpēc šādas pudeles vieglāk pārdot cilvēkam, kuram ir daudz naudas, bet kurš no viskija neko daudz nesaprot.

Gandrīz kā ar mākslas darbu.

Tieši tā! Tāpēc darījumus labāk veikt tikai ar cilvēkiem, kuriem uzticies. Bet arī viņus kāds var būt apkrāpis, to neviens nezina. Un te mēs atkal atgriezāties pie stāsta par konkrēto pudeli. Es savus viskijus negrāso kādam pārdot. Bet man ir zināmi stāsti, ko kāds par šo pudeli man ir stāstījis. Bet kas zina, vai tie ir patiesi?

Teici, ka arī pats esi veicis testus. Esi kādreiz arī sastapies ar viltojumu?

Jā. Kāda populāra viskija ražotne pirms laika tīrīja savas noliktavas un atrada ļoti vecas mucas pat no 1924. gada un mazliet jaunākas. Tai brīdī izsolēs parādījās it kā šie dzērieni, taču viltojumi. Reiz Francijā nopirku it kā septiņdesmit gadus vecu viskija pudeli. Taču tai laikā konkrēta destilētava neražoja savus *single malt* viskijus, viņi savu produkciju piedāvāja citām ražotnēm. Zināju, ka tā ir viltojums, jo tā maksāja aptuveni 20 reizes mazāk, nekā tai vajadzēja maksāt. Pudeli nopirku tik un tā, lai varētu konkrētā viskija ražotājam aizsūtīt ziņu, ka kāds viņu dzērienus viltot.

Bet kura ir labākā vieta, kur pirkt droši, nebaidoties par viltojumiem? Izsoles, mazie veikaliņi Itālijā, no rokas no gadu gaitā iepazītiem specialistiem?

Mazie veikaliņi un iepazītie paziņas visu šo procesu tikai padara interesantāku. Kaut vai ceļojums uz Skotiju ir interesants un pieredzes bagāts. Arī, apmeklējot viskija veikalus Milānā vai Berlīnē, var iepazīties ar interesantiem cilvēkiem. Pērkot viskiju izsolēs, jāreķinās, ka būs jāmaksā vairāk. Taču izsolēs var nopirkt dzērienus, kas būs laba investīcija. Tu vari nopirkt 62 gadus vecu «Macallan» par 10 000 eiro vai vēl dārgāk. Taču es to nedaru investīciju dēļ. Es cenšos atrast kaut ko interesantu.

Bet kāds ir istais iemesls tavai kolekcijai? Tu viskiju nekolekcionē, lai savus ieguvumus kādam pārdotu. Tu pat negrācies tos dzert. Tev tā nav investīcija peļņas gūšanai nākotnē. Atslēgas vārds tiešām ir «slimība»?

Iespējams! Tam tik tiešām nav loģiska izskaidrojuma. Kad ieraugu senu pudeli, nespēju tai pretoties. Es iedomājos, kādu ceļu šī pudele ir veikusī, un aizvien neviens to nav atvēris. Un tas ir ļoti interesanti! Iedomājies, pudele, kas pildīta 1938. gadā. Tā ir pārdzīvojuši Otrā pasaules karu, cik cilvēku to nav turejuši savās rokās! Un kāpēc viņi to neatvēra?

Kādu viskiju tu dzer ikdienā?

Ja eju iedzert, tad izvēlos visparastāko «Jameson» viskiju. Šis viskijs gadiem ilgi nav novirzījies no tā garšas. Vēl labprāt izvēlos vienkāršākos «Macallan», citreiz arī «Highland Park» 18YO, un nu jau retāk «Dalwhinnie» 15 YO viskiju, kas gan

ir visai reti pieejams. Un, protams, japāņu viskijus – «Karuizawa» vai «Nikka». Retāk dzeru amerikāņu viskiju, bet varu izcelt «George T. Staggs» viskiju, kas gan ir visai stīprs – apmēram 70% alk.

Ja es gribētu sākt kolekcionēt viskiju investīciju nolūkos, ar ko man vajadzētu sākt?

Iesākumā jāsaprot, kurš būs pelnītājs – tu pats vai tavi bērni? Ja vēlies pelnīt pats, jāreķinās ar visai lieliem ieguldījumiem salīdzinoši vecos viskijos. Iespējams, visus vērts iegādāties izsolēs. Tikpat svarīgi izvēlēties konkrētu segmentu, piemēram, iegādāties tikai «Macallan» viskiju vai «Laphroaig» senos viskijus, vai varbūt tikai «Glenury Royal» viskijus. Viens vīrs kolekcionē tikai «Macallan» viskiju, un viņam ir apmēram 1000 pudeļu. Teju viss, ko «Macallan» kādreiz izdevis. Ja tev ir šāda kolekcija, tu vari satikt bagātnieku no Ķīnas, Krievijas vai Dubaijas, kuram to visu vari pārdot par patiešām iespaidīgu naudas summu. Cilvēki ir interesējušies arī par manu «Ben Wyvis», bet vienmēr esmu teicis vienu un to pašu – es to nevienam nepārdodu ne par kādu naudu.

Kad tevi apciemo draugi, droši vien bieži nākas viņus apbedināt, ka neatverši kādu no saviem īpašajiem viskijiem?

Tieši tā. Mēs bieži rīkojam pokera vakarus, un visi nezin' kāpec tos velas tieši pie manis. (Smejas.) Bet cilvēki bieži nespēj novērtēt specifisku viskiju, jo viņi pie tā vienkārši nav pieraduši. Un, ja nav pieraduši, viņi sagaida kaut ko īpašu. Galu galā gudrība ir tāda – viskijs ir viskijs, kāds labāks, cits – sliktāks.

Tāpēc tavš iecienītākais dzēriens ir «Jameson»?

Pareizi, jo šim dzērienam ir ilgstoša kvalitāte. Tāpat arī «Johnnie Walker» Blue Label – arī šis ir dzēriens ar augstiem standartiem. Viskija bibeles autors Džims Marijs apgalvo, ka gadu gaitā viskija kvalitāte mainās. Viņam isti nepiekrīt, jo ir arī ražotāji, kas ilgstoši piedāvā nemainīgi labu garšu. Ja es šobrīd sāktu kolekcionēt viskiju, droši vien uzreiz dotos uz Japānu un vāktu viņu viskiju, sākot ar septiņdesmito gadu pudelem. Šo viskiju cena noteikti nākotnē tikai augs. Skotu viskija tirgū šobrīd nav iespējami lieli parsteigumi.

FHM